

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

СФЕРА ДІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 28 жовтня 2016 року)*

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
К. Ю. Мельника*

Харків – 2016

УДК 349.2; 349.3
ББК 67.405(4Укр)
С 91

*Друкується за рішенням оргкомітету відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 23.08.2016 № 88*

С 91 **Сфера** дії трудового права та права соціального забезпечення : матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 жовтня 2016 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2016. – 426 с.

Збірник містить тези доповідей, які присвячені актуальним проблемам сфери дії трудового права та права соціального забезпечення, зокрема правовому регулюванню відносин з проходження служби державними службовцями та службовцями правоохоронних органів; відносин із застосування праці членами господарських товариств, виробничих кооперативів, фермерських господарств тощо.

Для науковців, працівників органів праці та соціального захисту, державних службовців та службовців правоохоронних органів.

УДК 349.2;349.3
ББК 67.9405(4Укр)

*Тези доповідей друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за точність поданих фактів, цитат і прізвищ
несуть автори та їх керівники.*

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2016

така ситуація, коли не тільки немає затвердженого переліку відзнак Національної поліції України, але навіть не затверджено правила носіння різного роду нагород на форменому одязі поліцейського. Вважаємо за необхідне найскоріше вирішити зазначене питання шляхом прийняття відповідного наказу МВС України.

УДК 349.42

ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАЦІ ЧЛЕНІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Бригадир І. В.,

*доцент кафедри трудового
та господарського права факультету №2
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
канд. юрид. наук, доцент*

На початку 90-х років ХХ століття фермерські господарства в Україні були проголошені ледве не єдиною прогресивною формою ведення сільськогосподарського товарного виробництва. Час показав недоліки та переваги такої організаційно-правової форми підприємницької діяльності. Однак у практиці правового регулювання членства у фермерських господарствах залишається низка проблемних питань, які потребують наукового вирішення.

До таких проблем, зокрема, належить визначення правової природи праці членів у заснованих ними фермерських господарствах. Існуючий Закон України «Про фермерське господарство» (далі – Закон) в тексті постійно оперує поняттями «праця» та «трудові відносини». Формально використання таких термінів дає підстави вважати, що на діяльність членів фермерських господарств поширюється Кодекс законів про працю України, однак останній в ч. 2 ст. 3 встановив: «Особливості праці членів кооперативів та їх об'єднань, колективних сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, працівників підприємств з іноземними інвестиціями визначаються законодавством та їх статутами. При цьому гарантії щодо зайнятості, охорони праці, праці жінок, молоді, інвалідів надаються в порядку, передбаченому законодавством про працю».

Таким чином, КЗпП України основу правового регулювання праці членів фермерських господарств відніс до локального регулювання статутними документами самого господарства.

© Бригадир І. В., 2016

Однак нещодавні зміни до Закону щодо стимулювання розвитку сімейних фермерських господарств надали нового поштовху для дискусій про працю фермерів. Так, до березня 2016 року фермерські господарства були виключно юридичними особами зі своїм статутом. Після прийняття названих вище змін у законодавстві з'явилося поняття «сімейне фермерське господарство», яке, у свою чергу, може мати статус юридичної особи або фізичної особи-підприємця.

Однією з вимог Закону до фермерського господарства для отримання статусу «сімейного» є умова «... що в його підприємницькій діяльності використовується праця членів такого господарства, якими є виключно члени однієї сім'ї відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України».

Не вдаючись до детального цитування відповідних норм Закону на основі проведеного аналізу законодавства вбачається можливим зробити певні висновки щодо природи праці членів фермерських господарств.

По-перше, нововведеннями законодавець ще більше закріпив існуючу в наукових джерелах позицію про родинно-трудова природу фермерського господарства як форми підприємницької діяльності громадян. Ключовим моментом є не просто створення підприємницької структури, а об'єднання родини задля праці в ній.

По-друге, поняття «праця» щодо членів фермерських господарств розглядається як соціально корисна діяльність фізичної особи задля отримання прибутку. Праця розглядається як прояв підприємницької діяльності громадянина, а не як виконання трудових обов'язків.

По-третє, праця працівника за трудовим законодавством розглядається як процес, у якому винагорода не ставиться в залежність від отримання чи неотримання роботодавцем прибутку. У фермерському господарстві винагорода за виконану членом господарства роботу не є обов'язковим атрибутом чи результатом праці. Член фермерського господарства може отримати винагороду тільки за умови досягнення прибутку від результатів підприємницької діяльності і тільки за умови прийняття рішення про розподіл отриманого прибутку.

По-четверте, у трудових відносинах у фермерському господарстві немає такого учасника, як роботодавець, і немає трудового договору. Таке твердження є справедливим і за умови, що «сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується фізичною особою – підприємцем

самостійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору про створення сімейного фермерського господарства». З аналізу вимог до нього такий договір за своєю суттю необхідно розглядати як договір про спільну діяльність без створення юридичної особи – договір простого товариства.

Останнє: законодавець закріпив, що «трудові відносини членів фермерського господарства регулюються Статутом, а осіб, залучених до роботи за трудовим договором (контрактом), – законодавством України про працю».

Таким чином, праця членів фермерських господарств за своєю природою має розглядатися як зовнішній прояв підприємницької діяльності громадян України з метою отримання прибутку.

УДК 349.2

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ ОРГАНІЗАЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ, ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ

Брильова О. В.,
адвокат,
канд. юрид. наук

Юридичні гарантії трудових прав і обов'язків є одним з елементів правового статусу організацій роботодавців, їх об'єднань як суб'єктів трудових правовідносин. Сутність гарантій полягає у забезпеченні здійснення прав і виконання обов'язків та встановлення ефективного механізму їх захисту і охорони¹.

Окремі теоретичні та практичні аспекти юридичних гарантій трудових прав працівників досліджуються у роботах вітчизняних науковців: В. М. Андрієва, Н. В. Кохан, Я. А. Малихіної, І. А. Римара, О. А. Ситницької. Однак належної уваги юридичним гарантіям трудових прав колективних суб'єктів трудового права не приділяється.

Серед науковців немає єдності у визначенні поняття цієї правової категорії. Так, на нашу думку, юридичні гарантії трудових прав і законних інтересів організацій роботодавців, їх об'єднань слід визначати як закріплену законодавством систему правових норм і організаційно-правових засобів, спрямованих на

---

¹ Кохан Н. В. Гарантії трудових прав працівників та шляхи їх удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення / Н. В. Кохан. – О., 2008. – С. 14.